

KABANATA VIII : PAGTUKOY, PAGSUSUKAT AT PAGKILALA SA LUPAING NINUNO

Seksyon 51. Pagtukoy, Pagsusukat at Pagkilala ng mga Lupaing Ninuno. Ang Sariling Pagtukoy at Pagsusukat (Self-Delineation) ang magiging gabay na panuntutan sa pagtukoy at pagsusukat ng mga lupaing ninuno. Sa gayon, ang mga kinauukulang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay may tiyak na gampanin sa lahat ng mga gawaing kaugnay nito. Ang sinumpaang Salaysay ng mga Nakakatanda hinggil sa lawak ng mga kalupaan at mga kasunduang ginawa/pinasok o mga tratado sa mga kalapit na Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, kung mayroon man, ay mahalaga sa pagpapasya sa lawak ng pagmamayari ng mga tradisyunal na kalupaan. Gagawin ng pamahalaan ang mga kinakailangang hakbang upang matukoy ang mga lupang tradisyunal na sinasakop ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/katutubong Pamayanan at titiyakin ang mabisang pangangalaga sa kanilang mga karapatan sa pagmamayari ng mga ito. Magsasagawa ng mga hakbanging angkop sa kalagayan, upang tiyakin ang karapatan ng mga kaukulang katutubong pamayanang Kultural/katutubong Pamayanan sa lupang maaaring hindi na sila lamang ang naninirahan, subalit kanilang nakaugaliang gamitin para sa kanilang ikinabubuhay at nakaugaliang mga Gawain, lalo na ang mga Katutubong pamayanang Kultural/katutubong pamayanan na gumagala pa rin hanggang sa kasalukuyan at/o mga palipat lipat na magbubungkal.

Seksyon 52. Mag Pamamaraan sa Pagtukoy at Pagsusukat. Ang pagtukoy at pagsusukat ng mga

lupaing ninuno ay gagawin ng naaayon sa mga sumusunod na pamamaraan:

a. Mga Lupaing Ninuno na Natukoy/Nasukat
Bago pa ang Batas na ito. Ang mga

itinatadhana sa ilalim nito ay hindi sasaklaw sa mga lupa/lupaing ninuno na natukoy/nasukat na sa pamamagitan ng Pangasiwaang kautusan Bilang 2, Serye ng 1993 ng Kagawaran sa Kalikasan at Likas Yaman (DENRDAO93 02), o maging sa mga lupa/lupaing ninuno na natukoy/nasukat sa ilalim ng ibang programa ng pamayanan sa lupaing ninuno bago pa magkabisa ang Batas na ito. Ang mga katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanang nagmamayari ng mga lupa/lupaing ninuno na natukoy/nasukat na bago pa magkabisa ang batas na ito ay may karapatang humiling ng katibayan ng Pagkilala sa Lupaing ninuo sa lugar kahit hindi sumailalim sa pamamaraang binabanggit ditto;

b. Kahilingan Sa Pagtukoy/Pagsusukat. Ang pamamaraan sa pagtukoy/pagsukat sa isang tiyak na paligid ay maaaring simulan ng PKKP/NCIP sa pahintulot ng kinauukulang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan, o sa pamamagitan ng kahilingan sa pagtukoy/pagsukat na inihain sa PKKP/NCIP ng nakararaming kasapi ng Katutubong Pamayanang Kultural/katutubong Pamayanan;

k. Pormal na Pagtukoy/Pagsukat. Ang pormal na pagtukoy/pagsukat ng mga hangganan ng lupaing ninuno, kabilang na ang sensus ng lahat ng kasapi ng pamayanang naroroon, ay kagayat na gagawin ng Tanggapan para sa Lupaing Ninuno sa oras na hilingin ng mga kaukulang Katutubong pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan. Ang pagtukoy/pagsukat ay gagawin sangayon sa pakikipagugnayan sa kinauukulang pamayanan at sa lahat ng panahon ay isasaalangalang ang tunay na pakikisangkot at paglahok ng mga kasapi ng kinauukulang pamayanan;

c. Kinakailangang Katunayan. Ibibilang sa mga katunayan ng Pagaangkin sa Lupaing Ninuno ang Sinumpaang Salaysay ng mga nakatatanda o

pamayanan, at isa (1) sa mga iba pang mga kasulatan na tuwiran o ditiwirang nagpapatunay sa pagmamayari o pagsaklaw sa konsepto ng nagmamayari, sa mga lugar na mula sa panahon hanggang abot ng alaala ay pagaari, ariarian o inaangking ariarian ng katutubong pamayanan o katutubo sa konsepto ng pagmamayari, na alinman sa mga sumusunod na tunay na kasulatan:

1. Nasusulat na salaysay ng mga kaugalian at pinagkaugalian ng mga Katutubong pamayanang Kultural/katutubong pamayanan;
2. Nasusulat na salaysay ng mga balangkas pampulitika at linangan/institusyon ng mga Katutubong pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan;
3. Mga larawan na nagpapakita ng mahabang panahon ng pagsaklaw tulad ng mga lumang pagpapaunlad, libingan ng mga yumao, sagradong lugar at mga lumang pamayanan.
4. Pangkasaysayang paglalahad, kabilang ang mga pagkakaisa at kasunduan hinggil sa mga hangganan, na pinagkasunduan ng mga kaukulang Katutubong pamayanang cultural/Katutubong pamayanan at iba pang katutubong pamayanang Kultural/katutubong Pamayanan;
5. Plano ng pagsusukat at mga guhit ng mapa;
6. Mga palatauhang datos (anthropological data);
7. Mga talaan ng karuktungan ng kapanganakan;
8. Mga larawan at naglalarawang kasaysayan ng mga nakaugaliang komunal na mga gubat at lugar pangasuhan;
9. Mga larawan na naglalarawang kasaysayan ng nakaugaliang palatandaan katulad ng mga bundok,

ilog, sapa, burol, hagdanhagdang
palayan at iba pang katulad; at
10. Nakasulat na mga pangalan at lugar na
hango sa mga katutubong wika ng
pamayanan;

e. Paghahanda ng mga Mapa. Batay sa mga
pagsisiyasat at natuklasang katotohanang batay
dito, ang Tanggapan para sa Lupaing Ninuno
ng PKKP/NCIP ay maghahanda ng isang mapa
ng sukat na buong paligid, buo at may teknikal
na paglalarawan, at isang paglalarawan sa mga
likas na katangian at mga palatandaang naroon;

g. Ulat ng Pagsisiyasat at Iba pang mga
Kasulatan. Isang kumpletong sipi na naunang
sensus at isang ulat sa pagsisiyasat ang gagawin
ng Tanggapan sa Lupaing ninuno ng
PKKP/NCIP;

h. Patalastas at Paglalathala. Isang sipi ng bawat
kasulatan, kasama ang sipi na nakasalin sa
wikang katutubo ng kaukulang Katutubong
pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan
ng mga ito, ang ididikit sa isang lantad na lugar
nang hindi bababa sa labinlimang (15) araw. Ang kopya ng kasulatan ay ipapaskel din sa
lokal, panlalawigan at panrehiyong tanggapan
ng PKKP/NCIP, at ipapalathala sa isang
pahagang may malaganap na sirkulasyon minsan
isang lingo sa loob ng dalawang (2) magkasunod
na linggo upang mabigyan ng pagkakataon ang
iba pang may pagaangkin sa mga saklaw na
kalupaan na maghain ng pagtutol ditto sa loob
ng labinlimang (15) araw matapos ang araw ng
paglalathala: Datapwa't sa mga lugar na walang
pahayagan, ang pagbabalita sa istasyon ng radio
ay isang matuwid na kapalit: Datapwa't, kahit
ang pagdidikit lamang ay itinuturing nang sapat
kung ang parehong pahayagan at istasyon ng
radio ay hindi magagamit;

i. Paglilipat sa PKKP/NCIP. Sa loob ng
labinlimang araw (15) mula sa araw ng
paglalathaha na kasaad sa itaas, at ng mga
pamamaraan sa pagsisiyasat, ang tanggapan para
sa Lupaing Ninuno ay maghahanda ng isang ulat
sa PKKP/NCIP na sinasangayunan nang buong
puso ang pagaangkin na ipinapalagay na may

sapat na katunayan. Subalit, kung ang katibayan ay ipinapalagay na hindi sapat, ay hihingi ng karagdagang katibayan ang Tanggapan para sa Lupaing Ninuno: Sa kondisyon, na nag Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ay hindi tatanggap ng anumang pagaangkin na ipinapalagay na mali o may daya matapos ang pagsusuri at pagsisiyasat: Sa karagdagang kondisyon, na sa kalagayan ng hindi pagtanggap, bibigyan ng Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ang umaangkin ng naaayong pansin, at sipi ng lahat ng kinauukulan, na nagsasaad ng kadahilanan sa hindi pagtanggap. Ang di pagtanggap ay maaaring habulin sa PKKP/NCIP. Sa kondisyon, bukod pa roon, na sa kalagayan na kung saan ang may magkatunggaling pagaangkin sa hanay ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan hinggil sa mga hangganan ng inaangking lupaing ninuno, paghaharapin ng Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ang nagtatalong mga panig at tutulungan silang magkaroon ng panimulang pagsasaayos ng hidwaan na walang kinikilingan sa ganap na matalinong paghuhusgang nakasaad sa seksyon sa ibaba

I. Pagsasauli sa Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong pamayanan ng mga Lugar sa Loob ng Lupaing Ninuno na Pinamamahalaan ng mga Ahensya ng Pamahalaan. Ang Tagapangulo ng PKKP/NCIP ay magpapatotoo na ng sakop ng lugar ay isang lupaing ninuno. Ang mga Kalihim ng Kagawaran ng Repormang Pansakahan, Kagawaran sa Kapaligiran at LikasYaman, Kagawaran sa Panloob at Panlokal na Pamahalaan, at Kagawaran sa Katarungan, ang Komisyoner ng Korporasyon sa Pambansang Pagunlad, at iba pang ahensya ng pamahalaan na aumaangkin sa pananakop sa mga lugar ay bibigyan ng babala tungkol ditto. Ang nasabing babala ay magbibigay wakes ng anumang legal

na batayan para sa pananakop na dating angkin ng mga naturang ahensya sa naturang mga lugar. m. Pagbibigay ng Katibayan ng pagkikilala sa Lupaing Ninuno. Ang mga lupaing ninuno ng

Katutubong pamayanang Kultural/Katutubong pamayanan na pormal nang natukoy/nasukat ng PKKP/NCIP ay gagawaran ng Katibayan ng Pagkilala sa Lupaing Ninuno (CADT) sa pangalan ng kaukulang pamayanan, na naglalaman ng listahan ng lahat ng mga natukoy sa sensus; at

n. Pagpapatala ng Katibayan ng Pagkilala sa Lupaing Ninuno. Itatala ng PKKP/NCIP ang mga naibigay na titulo sa lupaing ninuno (CADT) at mga katibayan ng pagkilala sa mga lupang ninuno sa Tanggapan ng Patalaan ng mga Titolo/Ariarian ng lugar na kung saan matatagpuan ang lupain.

Seksyon 53. Pagtukoy/Pagsukat at katibayan ng Pagkilala sa mga Lupang Ninuno.

a. Ang pagbabahagi ng mga kalupaan sa loob ng anumang lupaing ninuno at pagkakaloob ng mga bahagi nito sa isang tao o katutubong samahang nagaangkin ay ibibigay sa kaukulang katutubong pamayanang Kultural/katutubong pamayanan upang pagpasyahan ng naaayon sa kaugalian at pinagkaugalian.

b. Ang isang tao o mga samahan ng katutubong nagaangkin ng lupang ninuno na wala sa loob ng lupaing ninuno, ay maaaring pormal na patunayan ang kanilang pagaangkin sa pamamagitan ng pagpapatala ng kanilang mga kahilingan sa pagtutukoy at pagsusukat sa Tanggapan para sa Lupaing Ninuno. Ang isang tao o kinikilalang pinuno ng pamilya o angkan ay maaaring magpatala ng kanilang kahilingan sa kaniyang pangalan o sa ngalan ng kaniyang pamilya o angkan, ayon sa ayos ng pagkakasunodsunod;

k. Ang talaan ng kahilingan (application form) ay kailangang may kasamang mga patunay ng nasabing pagaangkin na may kasamang

sinumpaang salaysay ng mga nakatatanda sa pamayanan at iba pang mga dokumentong tuwiran o dituwirang nagpapatunay sa pagmamayari o paninirahan o paninirahan sa mga lugar simula sa panahong hanggang abot ng

alaala ay pagmamayari o pagaangkin bilang mayari ng isang tao o samahan ng mga tao ang naturang mga lugar, na maaaring alin man sa mga tunay na dokumentong inisaisa sa Sek. 52 (d) ng Batas na ito, kasama ang mga pahayag sa buwis at patunay ng mga pagbabayad ng buwis;

d. Ang Tanggapanpara para sa Lupaing Ninuno ay maaaring humingi mula sa bawat isang nag aangkin ng lupang ninuno na magbigay ng iba pang mga dokumento, mga sinumpaang salaysay at iba pang katulad, na sa palagay nito ay maaaring makpagbigaylinaw sa katotohanan ng mga nilalaman ng kahilingan/pagaangkin;

e. Pagkatanggap ng kahilingan para sa pagtukoy/pagsukat at pagkilala ng pagaangkin sa lupang ninuno, ilalathala ng Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ang kahilingan at isang sipi ng bawat dokumentong ibinigay kasama ang sipi ng nakasalin sa katutubong wika ng mga kinauukulang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan sa isang lantad na lugar ng hindi bababa sa labinlimang (15) araw. Ang sipi ng dokumento ay ipalalagay din sa mga tanggapang panlokal, panlalawigan at panrelihiyon ng PKKP/NCIP at ipalalathala sa isang pahayagang may malawak na sirkulasyon minsan isang lingo sa loob ng dalawang (2) magkakasunod na lingo upang bigyan ng pagkakataon ang ibang nagaangkin na makapagbigay ng pagtutol. Sa kondisyon, Na sa mga lugar na walang pahayagan, ang pagbabalita sa istasyon ng radio ay sapat nang kapalit. Sa karagdagang kondisyon, Na kahit ang Pagdidikit lamang ay maituturing nang sapat kung parehong pahayagan at istasyon ng radio ay hindi magamit.

g. Labinlimang (15) araw mula sa araw ng paglalathala, ang Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ay magsisyasat at magsusuri ng bawat isang kahilingan, at kung makikitang karapat dapat, ay maguutos ng pagsukat sa bahagi ng lugar na inaangkin. Ang Tanggapan para sa Lupaing Ninun ay tatangi sa anumang pag aangkin na ipinapalagay nitong mali o may daya matapos ang pagsisyasat at pagpapatunay. Sa kalagayan ng di pagtanggap, ang Tanggapan para sa Lupaing

Ninuno ay magbibigay sa humihiling ng kaukulang pabatid, na may sipi ang lahat ng kinauukulan ng dokumento na naglalaman ng mga dahilan sa pagtanggi. Ang di pagkakatanggap ay maaaring iapela sa PKKP/NCIP. Sa kalagayan ng

magkatunggaling panig at tutulungan silang magkaroon ng panimulang pagsasaayos sa hidwaan, ng walang pagtatanggi upang ganap itong maghukom nang naaayon sa itinatadhana ng Seksyon 62 ng Batas na ito. Sa lahat ng usaping/pandinig sa pagtukoy/pagsukat ng mga lupaing ninuno na tinutukoy dito, ang Patnugot ng mga Lupa (Director of the Lands Management Bureau) ang kakatawan sa kapakanan ng Republika ng Pilipinas;

h. Ang Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ay maghahanda at magbibigay ng ulat sa bawat isa at lahat ng mga kahilingan na natukoy at nasukat sa PKKP/NCIP na kung sino naman ang magtatamasa ng mga ulat na ibinigay. Kung nakita ng PKKP/NCIP na ng mga kahilingan sa pagaangkin ay karapatdapat, ito ay magbibigay ng isang Katibayang Pagkilala sa Lupaing Ninuno (CALT), na nagpapahayag at nagpapatunay ng pag aangkin ng isang tao o korporasyon (pamilya o angkan) sa mga lupaing ninuno.

Seksyon 54. Mga Mapanlinlang ng Pagaangkin. Ang Tanggapan para sa Lupaing Ninuno ay maaari, sa pamamagitan ng nakasulat na kahilingan mula sa mga Katutubong Pamayanang cultural/Katutubong Pamayanan, na balikaralan ang umiiral na mga pag aangkin na maaaring mapanlinlang na nakamit ng, at ibinigay sa, sinumang tao o pamayanan at ito ay maaaring ipawalangbisa ng PKKP/NCIP matapos ang naaayong babala at pagdinig sa lahat ng panig na nasasangkot.

Seksyon 55. Mga Karapatang Komunal. Sangayon sa pasubaling nakasaad sa Sek. 56 ng Batas na ito, ang mga lugar sa loob ng lupaing ninuno, natukoy/nasukat man ito o hindi, ay ipinapalagay na pinamamalagiang komunal o pampamayanan; Sa kondisyon, Na ang karapatang komunal sa ilalim ng Batas na ito ay hindi

ipapakahulugan bilang Komunidad sa Mga Ariarian (Coownership) na itinatadhana sa Batas ng Republika Bilang 386, na kilala sa tawag na Bagong kodigo Sibil ng Pilipinas.

Seksyon 56. Umiiral na mga Sistema/Rehimen sa Pagmamayari at Ariarian. Ang mga karapatan sa pagmamayari sa loob ng mga lupaing ninuno na umiiral at/o kinikilala nab ago pa magkabisa ang Batas na ito ay kikilalanin at igagalang.

Seksyon 57. Mga LikasYaman sa loob ng Lupaing Ninuno. Ang mga Katutubong pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay may natatanging karapatan sa pagaani, pagkuha, pagpapaunlad o paggamit ng anumang likasyaman sa loob ng mga lupaing ninuno. Ang dikasapi ng Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay maaaring payagan na makibahagi sa pagpapaunlad at paggamit ng mga likasyaman sa loob ng panahong hindi bababa sa dalawampu't limang (25) taon: Sa kondisyon, na ang isang pormal at nakasulat na kasunduan ay isasagawa ng kinauukulang Katutubong Pamayanan Kultural/Katutubong Pamayanan o ng isang pamayanan, alinsunod sa sarili nitong kaparaanan sa pagpapasya, na nagsasaad na sial ay sumasangayong pahintulutan ang ganoong pagkilos. Sa kondisyong panghuli, na ang PKKP/NCIP ay maaaring gamitin ang mga kapangyarihan sa pagdalaw (visitorial powers) at gumawa ng angkop na hakbang upang mapangalagaan ang karapatan ng mga Katutubong Pamayanan Kulutral/Katutubong Pamayanan sa ilalim ng ganitong mga kasunduan.

Seksyon 58. Mga Pagsasaalangalang sa Kapaligiran. Ang mga lupaing ninuno o bahagi nito, na

mahalaga bilang maselan na tubighimpilan (watershed), mga bakawan (mangroves), mga kanlungan ng buhay-ilang, kagubatan, pinangangalagaang lugar, kagubatan o

lugar para sa pagpapanumbalik ng kagubatan na natukoy ng mga angkop na ahensya nang may ganap na pakikilahok ng mga Katutubong Pamayanan Kultural/Katutubong Pamayanan ay pananatilihin, pamamahalaan at pauunlarin nang may ganap at mahusay na tulong ang mga ahensyang pampamahalaan. Kung pagpapasyahan ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan na isalin ang pananagutan sa mga nasabing lugar, ang naturang pasya ay dapat nakasulat. Ang pahintulot ng Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ay dapat ginawa ayon sa kanilang mga katutubong batas na

walang kapinsalaan sa mga batayang pangangailangan ng umiiral na batas sa Malaya, nauuna at malinang na paghintulot; Datapwa't, ang pagsasalin ay pansamantala lamang at sa katapusan ay mababalik sa mga Katutubong Pamayanang cultural/Katutubong Pamayanan ayon sa isang programa para sa pagsasalin ng teknolohiya: Sa karagdagang kondisyon, Na walang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan ang maaalis o maililikas dahil sa layuning inisaisa sa ilalim ng seksyon na ito nang walang nakasulat na pahintulot ang tiyak na taong binigyan ng kapangyarihan na magbigay ng pahintulot.

Seksyon 59. Mga Itinatadhana Bago ang Pagbibigay ng Katibayan. Lahat ng kagawaran ng iba pang pampamahalaang ahensya simula ngayon ay mahigpit na pinagbabawalang magbigay, mag ulit/magpanibago (renew) o magpahintulot ng anumang konsesyon, lisensya o paupa, o pumasok sa isang kasunduan sa pagbabahaginan sa produksyon, nang walang naunang katibayan mula sa PKKP/NCIP

na ang maaapektuhang lugar ay hindi sumasanib sa alinmang lupaing ninuno. Ang nasabing katibayan ay ibibigay lamang matapos ang isang aktwal na pagsisyasat na isinagawa ng Tanggapan sa Lupaing Ninuno sa kinauukulang lugar: Sa kondisyon, Na walang katibayang ibibigay ang PKKP/NCIP nang walang malaya at nauuna, malinang at nakasulat na pahintulot ang kinauukulang Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan; Sa karagdagang kondisyon, Na walang kagawaran, pampamahalaang ahensya o samahan sa kalakal na pagmamayari o pinamamahalaan ng pammahalaan ang maaaring magbigay ng bagong konsesyon, pahintulot o kasunduan sa pagbabahaginan sa produksyon habang mayroong nakabinbing na kahilingan para sa katibayan sa Pagmamayari sa Lupaing Ninuno: Sa huling kondisyon, Na ang mga Katutubong Pamayanang Kultural/katutubong Pamayanan ay may karapatang pigilin o ipatigil, nang naaayon sa batas na ito, ang anumang proyektong hindi nakasunod sa mga kinakailangan sa pamamaraan ng pagsangguning ito.

Seksyon 60. Hindi Kasama sa Pagbubuwis. Lahat ng lupang pinatitibayang lupaing ninuno ay hindi kasama sa pagbabayad ng buwis na "real property", natatanging pagbubuwis, at iba pang anyo ng paniningil maliban sa mga bahaging lupaing ninuno na sadyang ginagamit sa malawakang agrikultura, pang komersyal na pagtatanim sa kagubatan at sa layuning

paninirahan o may titulo na nakapangalan sa

pribadong tao. Sa kondisyon, na lahat ng paniningil ay gagamitin upang mapaayos ang pagpapaunlad ng mga lupaing ninuno.

Seksyon 61. Pansamantalang kapangyarihan sa Paghingi ng Tulong. Hangga't hindi naitatag ang isang institusyong may kakayanan sa pagsusukat ng lupain, at mabisang makakaganap sa mga tungkuling nabanggit sa itaas, ngunit kahit kalian ay hindi lalampas ng tatlong (3) taon matapos ang pagsasabatas nito, ang PKKP/NCIP ay bibigyan ng kapangyarihan na hilingin sa pangkat na nagsasurbey ng Kagawaran sa Kalikasan at Likas Yaman gayundin ang iba pang kasinghusay na mga pangkat na nagsasurbey, sa pamamagitan ng isang memorandum ng Kasunduan, na tukuyin/sukatin ang mga paligid ng lupaing ninuno. Ang Kalihim ng kagawaran sa Kalikasan at Likas Yaman ay magbibigay ng hinihiling na kawani, sa loob ng isang (1) buwan matapos matanggap ang kahilingan ng PKKP/NCIP: Sa kondisyon, Na isasaad sa Memorandum ng Kasunduan, kasama ang iba pa, ang tadhana ng pagsasalin ng kaalamang teknolohiya sa PKP/NCIP.

Seksyon 62. Pagaayos ng mga Hidwaan. Sa oras na o kapag may magkasalungat na interes sa lupa, at kung saan may magkalabang pagaangkin sa loob ng mga lupaing ninuno na natukoy/nakasukat at nakamapa sa isang "survey plan," na hindi malutas, didinggin at huhukuman ng PKKP/NCIP ang usapin o hidwaan nagmumula sa pagtukoy at pagsukat ng lupaing ninuno, matapos ang karampatang pagbibigay-alam sa

magkabilang panig, Sa kondisyon, Na kung ang hidwaan ay sa pagitan at/ o sila mismong mga Katutubong Pamayanang Kultura/Katutubong Pamayanan hinggil sa tradisyunal na hangganan ng kanikanilang mga lupaing ninuno, ang katutubong pamamaraan ang susundin. Ang PKKP/NCIP ay magpapahayag ng kinakailangang mga batas at alituntunin upang maipatupad ang kanyang gampanin sa pagaayos ng hidwaan. Sa Karagdagang kondisyon, Na anumang pasya, kautusan, gawad o hatol ng PKKP/NCIP sa anumang hidwaan sa lupaing ninuo o anumang bagay na may kaugnayan sa kahilingan, pagsasagawa, pagpapairal at pagpapakahulugan sa Batas

na ito ay maaring ihain bilang "Petition for Review" sa Korte ng mga Apela (Court of Appeals) sa loob ng labinglima (15) araw mula sa pagkatanggap ng sipi ng

gawad o hatol na nabanggit.

Seksyon 63. Nararapat ng mga Batas. Ang mga kinaugaliang/katutubong batas, mga pinagkaugalian at kinasanayan ng mga Katutubong pamayanang

Kultural/Katutubong Pamayanan sa mga lupa kung saan ang hidwaan ay nagmula ay siya munang gagamitin sa mga usapin ukol sa paggalang sa mga karapatan sa ariarian, mga pagaangkin, pagmamay ari, mga pagkakasunodsunod na mana at pagsasaayos ng mga hidwaan sa lupa. Anumang pagaalinlangan o kalabuan sa pagpapairal at pagbibigaykahulugan sa mga batas ay lulutasin sa kapakinabangan ng mga Katutubong Pamayanang Kultural/Katutubong Pamayanan.

Seksyon 64. Mga Hakbang Panlunas. Ang sapilitang pagbawi (Expropriation) ay mapipilitang gamitin sa paglutas ng mga tunggalian sa interes na sinusunod ang panuntunang “kabutihan sa nakararami.” Ang PKKP/NCIP ay gagawa ng nararapat na legal na hakbang upang ipawalang bias ang mga titulong opisyal na nakatala ngunit nakamit sa hindi legal na paraan. Sa kondisyon, Na ang gayong pamamaraan ay titiyak na ang mga karapatan ng matuwid na mayari ay igagalang. Sa karagdagang kondisyon, Na ang mga hakbang para sa pagpapawalangbisa ay gagawin sa loob ng dalawang (2) taon mula sa pagkakabisa ng Batas na ito. Sa katapusang kondisyon Na ang mga hakbang sa pagsasauli (reconveyance) ay isasagawa sa loob ng sampung (10) taon sangayon sa mga umiiral na batas.

Revision #1

Created 1 June 2025 05:51:21 by MaharlikanWatchman

Updated 1 June 2025 05:51:52 by MaharlikanWatchman